

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za inozemstvo 140 Din

SLOVENEC

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1. stop, peči-vrsta
malih oglasov po 150
in 20, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
a. Pri večjem g
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen pondeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopis se ne vračajo, ne frankirano
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnništvo št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6. Celokupni račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate, Sarajevu št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Protestiramo!

V Ljubljani so se te dni vršile manifestacije, ki naj bi bile izraz slovenskega rodoljublja in naše ljubezni do naših sorojakov. Take manifestacije v prilog bračom v tujini so se vršile in se bodo vršile povsod, kjer je narodna zavest prodrla med široke plasti ljudstva. Take manifestacije so dokaz kulturne zrelosti in višine tako posameznika kakor naroda. Zato smo mi vse splošno narodne manifestacije tudi vedno podpirali.

Ker pa so ravno poslednje nekateri poskušali izrabiti in izkoristiti v svoje temne cilje in so manifestacije po zaslugi plačanih agentov zadobile značaj demonstracij, smo mi pravično obsodili hujšakšno in zločinsko gonjo.

Naše oblasti so takoj ukrenile vse potrebno, da se izzivanja čim bolj omejujejo. Nastopile so v obrambo dostojanstva nam sosedne države in energično preprečile tudi najmanjšo poškodbo tuje lastnine. In tako so uradni predstavniki naše države in državnih oblasti postopali vedno in ob vsaki priliki.

Temeljne smernice naše državne politike so vedno bile in so: čuvanje miru na notranjem in na zunaj. Vsem prebivalcem v naši državi je zagotovljena tako osebna svoboda kakor imovinska varnost, zagotovljena jim je svoboda gibanja in gospodarskega ter kulturnega napredka. Napram vsem svojim sosedom pa smo vedno zasledovali in bomo tudi v bodoče kljub naraščajočim izzivanjem vodili politiko skrajne pomirljivosti in iskrene prijateljstva. Izhajajoč iz teh vidikov, so predstavniki naše države vedno umeli že v kači udariti vsak pokret, ki bi bil v nasprotju z navedenimi smernicami. To je bilo tem lažje, ker je naše prebivalstvo toliko razsodno, da po večini že samo obračuna z vsemi, ki zasledujejo pusto lovne cilje bilo vsled nerazumevanja bilo vsled tega, ker so zapeljani, bilo da so glavačani. Tudi takih poslednjih je mnogo in bomo morali ob priložnosti spregovoriti odkrito besedo, kdo so in kdo jih plača.

Tako je pri nas! In na drugi strani?

Priobčujemo dnevne vesti o preganjanju našega življa onstran meje. Poročila navajajo samo konkretne slučaje: Naša živa slovenska beseda se kruto in nasilno preganja iz šole, cerkve, vseh javnih uradov in celo pri domačem ognjišču ne bi smel naš človek govoriti v jeziku svojih praotčakov. Nikjer nima in ne dobi pravice, niti pri podesetju, še manj pred sodnijo, kjer je najmilejša kaznen za nedolžnega deportacija na malarične in najpustejše otoke. Premoženje naših sorojakov je najvabljevejši plen neodgovornih band in niti njihova življenja niso varna pred zločinskimi pohotneži.

Za mirne in lojalne slovenske ljubljane ni nikjer pravice, za zločince ni kazni. Za lojalnost deportacija in ječa, za zločin nad našim človekom nagrada in odlikovanje.

In ni nobenega kraja temu krivemu potu, temu nepopisnemu trpljenju slovenskega in hrvaškega prebivalstva v sosedni kraljevini! Ni je oblasti, ni nobene instance, ki bi se zganila in vsaj z lepo besedo poskušala omiliti to krivico in gorje! Oblasti sama izvršuje dejanja, ki bičajo v obraz najprimitivejšemu čutu pravice in človeškega dostojanstva.

Najnovejši ukrepi predstavnikov italijanske vlade nas zato silijo, da ne apeliramo več na njihovo uvidenost in pravico ljubezni. Mi z vso odločnostjo protestiramo in apeliramo na ves kulturni svet, da pravilno oceni taka dejanja in tako postopanje; da pravično oceni, kdo poskuša kaliti mir, kdo izjiva.

Apeliramo končno na naš narod, da poglobi delo za konsolidacijo naše države, da bo še silnejša in močnejša. Ne besede, stvarno in pozitivno delo za prosep naše države in za solidarnost vseh, ki so za napredek slovenskega in za mir!

Kralj v Beogradu

Beograd, 19. nov. (Tel. »Slov.«) Kralj ob 11.50 sta se vrnila po daljši odsotnosti iz Pariza Nj. Vel. kralj in kraljica. Njunj Velikčanstvi sta prišli od meje do Beograda z dvornim brzdavkom. Na postaji so kralja sprejeli knez Pavle, kneginja Olga in predsednik vlade dr. Anton Korošec. Po izstopu iz vlakla sta se Nj. Vel. kralj in kraljica zelo prijazno pozdravila s knezom Pavlom in kneginjo Olgo ter dr. Korošcem. Nj. Vel. kralj se je nato dolgo časa razgovarjal v dvorski čakalnici s predsednikom vlade. Nato sta Njunj Velikčanstvi takoj odšli v dvor.

Najnovejša nasilja fašizma

„Goriška Straža“ ustavljena — Poslanec dr. Besednjak pod policijskim nadzorstvom

Gorica, 19. novembra. (Tel. Slov.) »Goriška Straža« od 14. t. m. je bila z odlokom goriškega prefekta št. 4970 zaplenjena predvsem radi uvodnika »Delo francoskih katoličanov«, češ, da isti najprej opisuje delavnost, ki jo razvijajo francoske katoliške organizacije na prosvetnem in verškem polju, nato pa tendenciozno namiguje na dozdevno (?) preganjanje, ki da ga mora prenašati prebivalstvo te pokrajine.

Nadalje je bil inkriminiran članek, v katerem je list po italijanskem lističu »Gazzettino« objavil poročilo o jugoslovanski zastavi, ki je visela na dan proslave »italijanske zmage« na Kozlovem robu pri Tolminu in zaradi katere sta bila te dni dva fanta iz Tolmina obsojena na dva meseca zapora, češ, da list ni dodal niti besede, s katero bi obsojal to »nepremišljeno iredentistično manifestacijo« radi česar bi znalo zadržanje lista vzbuditi opravičeno zgražanje prebivalstva.

Prefektu tudi nista bila po volji dopisa »Iz Šturij« in »Izpod Cavana«, v katerih da se slika gospodarski položaj teh krajev v pretemnih barvah tako, da bi znala povzročiti globoko in nevarno razburjenje v duševnosti prebivalstva.

Ze naslednjega dne je prefekt sklical komisijo, ki o njej govori zakon o tisku ter radi gori navedenih člankov in sicer radi pisanja tega lista v onih številkah, ki niso bile zaplenjene, in drugič ker je posvaril odgovornega urednika, češ, da kljub prejšnjim opominom vztraja uredništvo na dosedanjih poznani poti.

Odgovorni urednik Leopold Kemperle ni še niti prejel tega odloka, ko je prefekt odredil zaplenbo nove številke »Goriške Straže« od 16. t. m. List je tokrat priobčil vse članke, ki v prejšnji številki niso bili zaplenjeni. Toda prefekt je našel zopet kamen spoditke v nekaterih novih dopisih, tako v dopisu »Iz Smartnega v Brdih«, kjer je bilo rečeno: »Sedaj hodimo v Kojsko na občinski urad. Le smolo imamo: ko pridemo tja, moramo čakati ure in ure, večkrat tudi zastoj. Pravijo, da gospod komisar rad zajce lovi. Gospod tajnik pa je itak preobložen, ker mora voditi kar dve pisarni, eno na občini, drugo pa nekoliko v stran«. Prefekt je kratkomalo smatral ta napad na komisarja in tajnika kot neosnovan, zlasti ker bi znal zmanjšati ugled takozvanih ustanov.

Drugi dopis, ki ni bil vseh prefektu ali morda komu drugemu, se je glasil:

»Ledine, Megleni in dolgočasni dnevi so nastopili. Kamorkoli se ozremo, vse je pusto in dolgočasno. Nič več ni slišati ljubkih in veselih ptičjih spevov. Vsa božja priroda se spravlja na dolgo zimsko spanje. Človeka se poloti otožnost, ko vse to opazuje. Kako je bilo še pred nedolгим časom tu toplo in prijazno, sedaj pa naenkrat taka izpremembra. Toda ne smemo se vdajati malodušju. Kakor je za žgočim poletjem nastopila hladna jesen in pride še hladnejša zima, ravnotako bo prišla zopet tudi lepa pomlad. Ne pustimo, da bi nam zimski čas potekel brez koristi. Sedaj, ko ne bo več nujnega dela, posvetimo prosti čas svoji duševni izobrazbi. Mnogo in radi čitajmo, zlasti mladina naj bi se zavedala resnih dni, ki jo čakajo in bi ne izgubljala zlatega časa z brezpomembnim govoričenjem in norenjem. Vodi mladina, da na tebi je prihodnost. Saj pravi pregovor: Kakršna mladina, taka prihodnost.«

Po prefektovem mnenju se je hotelo s temi metaforski besedami namigavati na preteklost in na boljšo bodočnost ter s temi zlasti v mladini vzbujati in ohraniti nevoljnost proti sedanjim razmeram, kar bi znalo zopet vzbujati in ohraniti reakcijo pri italijanskem ljudstvu, kar bi bilo popolnoma neopravičeno in obenem silno nevarno.

Istega mnenja je bila tudi vsa gori imenovana komisija in je vsled tega prefekt preklkal priznanje odgovornega urednika Leopolda Kemperleta, vsled česar je »Goriška Straža« prenehala izhajati.

Zanimivo je, da se pri tem ukrepu izrečno povdaria, da je ravnatelj lista poslanec dr. Besednjak, kateremu je včerajšnja »Vedetta dell' Isonzo« posvetila poseben članek, kjer trdi, da se je marsikaj spremenilo. Toda to, da ne bo vznemirilo Besednjaka, saj da je prinesel s seboj veliko denarja in se bo znova lahko lotil dela. »Vedetta« nadaljuje očitno in namišljena, da so pred dnevi kar v javnem lokalu vzeli varnostni organi poslancu Besednjaku potni list. Toda to ne bo oviralo Besednjaka, da se bo podal v inozemstvo, od koder se bo zopet vrnil kot jugoslovanski ministrski predsednik in bo posloval v Gorici.

Poslanec Besednjak je od svojega povratka pod stalnim nadzorstvom številnih agentov, ki ga stražijo noč in dan.

Buren radikalen shod

Beograd, 19. nov. (Tel. »Slov.«) Čeprav je večina poslancev odsotna ter vlada v skupščinskih prostorih mir, so nedeljski shodi NRS precej poživili politiko v centrali. Shod v Parku se je samo zabeležil. Shod v Prokuplju pri Nišu pa je predmet najživahnejših razprav. Na shod je prišlo okrog tisoč pristašev tako glavnega odbora kakor ministra za vere Cvetkoviča. Skoro noben govornik ni mogel končati govora mirno. Če so člani glavnega odbora kričali zoper Cvetkoviča, so odgovarjali pristaši Cvetkovičevi: »Živio naš minister!« Končno se je moral shod zaključiti in razpuštili.

Bolj je zanimiva debata, ki se je vodila med poslanci danes v Beogradu. Člani in pristaši glavnega odbora obtožujejo Cvetkoviča, da je razbil shod kot aktivni minister in da je razbil shod NRS, katere minister je sam ter da je tako poostiril že itak neurejene razmere v NRS. Shod v Prokuplju ni bil sklican od strani glavnega odbora, ampak od krajevne organizacije NRS. Cvetkovič je prišel na shod, ker je bil mnenja, da je to splošen radikalen shod. Pristaši glavnega odbora pa so ga napadli, da je prišel na shod nepozvan in samo z namenom, da bi shod razbil. Radi teh napadov je Cvetkovič danes dal tole izjavo:

V Prokuplje sem šel na povabilo radikalnih prvakov in članov okrožnega odbora. Tudi nisem imel namena shoda razbiti, ker sem hotel na shodu govoriti. Demonstracije zoper mene so se pričele od pristašev glavnega odbora. Poskušal sem shod pomiriti, pa ni bilo mogoče. Ko je bil prepri najostrejši, je bil

shod itak razpuščen. Tudi Uzunovič je iz Niša pripeljal v Prokuplje svoje pristaše. Pripeljal je celo požarno brambo. Ker so pristaši glavnega odbora poslali brzojav, da so se že na niški postaji vršile demonstracije proti Uzunoviču, smatram za dolžnost, da povem, da je bil red in mir. Shod ni bil sklican zoper Uzunoviča. Mase so manifestirale zame in z menoj vred v redu odšle. Kot rokaja bi me bilo veselilo, če bi bil mogel pozdraviti člane glavnega odbora. Ker me pa niso obvestili, jih nisem mogel dočakati.

Današnji komentarji teh dogodkov so različni. Radikali trdijo, da je pomirjenje med glavnim odborom in Vukičevićem izključeno ter da Dragiša Cvetkovič ne more biti več član vlade. Člani glavnega odbora, ki so se danes sestali, so po seji zatrjevali, da bodo slučaj predložili strankinemu šefu Stanojeviču v rešitev. Sami brez njega ne bodo storili posebnega koraka. Sicer pa da so s shodom zadovoljni.

Cvetkovič se je danes v Prokuplju dalje časa razgovarjal z Vukičevićem. Cvetkovič in njegovi prijatelji očitajo Uzunovičevi okolici, da je bil njegov prihod v Prokuplje in Niš intriga. Mnogo se je komentiralo dejstvo, da je bilo na shodu kljub enomesečnim pripravam razmeroma silno malo pristašev glavnega odbora, kar najbolj potrjuje trditev, da je glavni odbor skupina generalov brez armade. Mero-dajni politiki so na vprašanje, ali bo imel ta dogodek kak vpliv na vlado, odgovarjali, da je spor med Vukičevićem in glavnim odborom izključno notranja zadeva NRS.

Iz načrta novega srednješolskega zakona

Načrt novega srednješolskega zakona je bil 17. nov. priložen nar. skupščini. V nastopnem navajamo nekatere njegove določbe.

Ena glavnih ovir pri zboljšanju našega srednjega šolstva je denarno vprašanje. Dolej je manjkalo denarja za nove zgradbe, za učila, dostikrat celo za učno osebje, ki je mesece in mesece čakalo na izplačilo nadur. Novi srednješolski zakon namerava rešiti vprašanje šolskih poslopij na ta način, da se prevladajo tozadevni stroški na občine, ki hočejo imeti srednjo šolo. Take občine morajo na svoje stroške (oz. s pomočjo vsega šolskega okoliša) zgraditi šolsko poslopje, ki mora imeti stanovanje za ravnatelja in vsaj za enega slugo, in preskrbeti stanovanje za profesorje po primernih uradno določenih cenah. Občine nosijo tudi stroške za vzdrževanje šolskega poslopja. Poleg tega morejo oblasti, srezati ali mesta ustanovljati lastne srednje šole. Prav tako se morejo ustanovljati tudi zasebne srednje šole. Na ta način upa torej država zmanjšati nekatere izdatke za srednje šolstvo in porabiti ta denar za zboljšanje plač in za pospeševanje nadaljnje izobrazbe profesorjev, kakor bomo pozneje videli. Radi tega nam je pa neumljivo, da vsebuje načrt novega zakona nekatere določbe, ki po nepotrebnem ovirajo razmah ne-državnih srednjih šol, zlasti še zasebnih srednjih šol. Vsi nižji in višji tečajni izpiti se morajo n. pr. vršiti pred državnimi profesorji na stroške oblasti, srezov, mest ali organizacij, ki vzdržujejo srednjo šolo. Zasebne srednje šole morajo celo državno nadzorstvo same plačati. Tozadevno se bo pač ta zakonski načrt moral še znatno izboljšati, preden postane zakon.

Učna obveznost bo ostala menda povsem ista, kakršna je bila pred povišanjem učne obveznosti spomladi l. 1928. Stopila bo pa v veljavo šele takrat, ko bo na razpolago dovolj kvalificiranih učnih moči, najkasneje pa po preteku petih let po sprejetju tega zakona. Do takrat je pa dolžan vsak učitelj po potrebi prevzeti še 6 nadur na teden proti honorarju, ki ga bo določil minister. (Kakor je bilo doslej. Tozadevno besedilo je v zakonskem načrtu nekoliko nejasno. Po vsej priliki je treba tozadevni čl. 125 tolmačiti tako, da po petih letih ne bo noben profesor imel nadur, razen če bo treba stalno odsotnega tovariša nadomeščati proti honorarju.)

Ali bo pa sploh dobila država zadostno število kvalificiranega učnega osebja na razpolago? Tudi to pereče vprašanje skuša novi zakonski načrt rešiti na ta način, da se bodo dajale posebne stipendije visokošolcem, ki bodo hoteli študirati stroke, za katere manjka izprašanih učiteljev. Zakonski načrt skuša tudi pritegniti v srednješolsko službo večje število sposobnih kandidatov na ta način, da določa posebne stalne mesečne dodatke za učitelje na srednjih šolah. Ti dodatki znašajo za suplente do 10. leta službe 500 Din (pri veččinah 300 Din), profesorje od 11. do 20. službenega leta 800 Din (pri veččinah 400 dinarjev) in za profesorje po 20. službenem letu 1000 Din (pri veččinah 500 Din). Ravnateljem se zvišajo te postavke za 600 Din mesečno, če nimajo stanovanja v šoli, sicer pa za 300 Din. Glavni namen teh dodatkov je pa seveda ta, da se omogoči profesorjem, da posvete vse svoje moči samo šoli in da so manj navezani na iskanje zaslužka drugod.

Da bo mogoče dobiti dobrih učiteljev tudi za pokrajine, kamor se navadno vsak uradnik brani iti, se sme za take kraje — določa jih prosvetni svet — mesečni dodatek zvišati do 30 odstotkov.

Zakonski načrt dela tudi na to, da se bodo srednješolski učitelji neprestano izpopolnjevali v svoji stroki. Zato se bodo prirejali počitniški tečajji za profesorje in dajale stipendije in dopust takim učiteljem, ki bodo hoteli iti v tujino proučavati šolstvo drugih narodov. Stipendije se bodo dajale tudi za počitniška potovanja v znanstvene namene.

Tipi srednjih šol ostanejo trije: realna gimnazija, klasična gimnazija in realka. Poslednja dva tipa se moreta ustanoviti samo tam, kjer že obstoja normalni tip: realna gimnazija, in sicer kot posebna zaveda ali pa kot paralelni razredi realne gimnazije.

Pozdravljati je treba določbo, da bo moralo biti v vsakem poslopju za srednjo šolo tudi kopališče in prostor za polikliniko.

Za vsak razred bo določena maksimalna cena, koliko smejo veljati vse učne knjige skupaj.

Vsaka srednja šola bo morala izdajati tiskano letno poročilo.

Uvedel se bo nižji tečajni izpit, ki ga pa bodo oproščeni oni dijaki, ki nimajo več zadostnih redov nego enega, sicer pa samo boljše rede.

V III. razred bo mogel prestopiti samo tisti učence II. razreda, ki bo imel vsaj v dveh znanstvenih predmetih najmanj red dobro, v VII. razred pa samo tisti šestošolci, ki bo imel vsaj v 4 znanstvenih predmetih najmanj red dobro.

Podpirajmo našo „Slovensko Stražo“

Nedeljske obč. volitve v ljubljanski okolici

Nedeljske občinske volitve v ljubljanski okolici so dale te rezultate:

Moste. Kršč. soc. list (Kamnikarjeva) 437 glasov, napredna gospodarska 282. Mandatov je dobila SLS 20, SDS pa 13.

St. Vid nad Ljubljano. Del. zveza SLS 156 glasov in 7 odbornikov, obrtna lista SLS 66 (3), kmetska zveza SLS 132 in 5. — **Skupaj** SLS 354 in 15 odbornikov. — SDS 79 glasov in 3 odbornike (enega manj ko preje), SKS 73 in 3 odb. (enega manj, ki so ga oni kot SDS izgubili v korist radikalov) in skupna gospodarska lista del. in nameščencev 81 ter 4 odbornike. — Tu sta izvoljena tudi dva radikalna. — Ker so bile zadnje tri liste vezane, so dobile vsled tega en mandat več.

Medvode. Nova gospodarska lista (Bohinac) 72 glasov in 3 odbornike, SLS 155 in 7 odb., Sv. Katarina-Ločnica 55 in 3 odb., kmet. delavska gospodarska lista (Sustersic) 258 glasov in 12 odbornikov. Vse liste niso strankarsko čisto opredeljene.

Grosuplje. Kmetska zveza SLS 28 glasov in 1 odb., SLS 200 in 11 odbornikov, SKS 70 (3) in lista malih obrtnikov 43 glasov in 2 odbornika, od katerih je eden pristaš SLS. Proti prejšnjim volitvam je napredovala SLS za 42 glasov.

Dev. Mar. v Polju. SLS (Gavroža) 286 in 8, kršč. soc. (Kukovica) 56 in 2, Del. zveza SLS 120 in 4, skupaj SLS 462 glasov in 15 odbornikov. — Združena lista del. in kmetov 146 in 3, socialisti 92 in 3, SDS 131 in 4.

Zg. Siska. SLS 114 in 5 odbornikov, tri več ko preje, Gospodarska lista Iv. Zakotnika 223 in 11, gospodarska lista SKS 89 in 4, splošna del. lista 114 in 5 odbornikov.

Čeprav pri občinskih volitvah lokalni ozir dostikrat mnogo več veljajo ko vsi drugi, se vendar iz gornjih rezultatov jasno vidi, da ni SLS samo ohranila svojih pozicij, temveč tudi napredovala. Zg. Siska, Grosuplje, St. Vid to jasno dokazujejo. Zaradi razveljavljanja treh list v Mostah je tu SDS navidezno napredovala. Kakšna pa je resnica, se razločno vidi iz dopisa, ki ga objavljamo na drugem mestu. Napredek SDS pa je čisto navadna fantazija »Ponedeljka«.

Če bi že hoteli občinske volitve tolmačiti kot pravi izraz ljudske volje, potem moramo reči, da so tudi nedeljske volitve dokazale, da je slovenski narod za SLS in sicer v vedno večji meri.

Ni se zato treba bati SLS prav nobenih volitev, zlasti pa ne sedaj, ko je vedno bolj vidno pozitivno delo SLS v oblastih in v vladi in ko se na drugi strani še vedno bolj vidi, da so nasprotniki SLS močni le v frazah in neplodnemu kričanju.

Kadar je bilo treba, je SLS vedno apelirala na narod in se ne bo nobenim volitvam izogibala, ker ji tega tudi treba ni.

Volitev naj se boje kričarji, ne pa delovna in ljudska stranka, kakor je SLS.

Afera g. Ambroža

Po zaslugi vedno iznajdljivega tiska KDK imamo novo afero, ki jo imenujemo vsled njene urednika afero g. Ambroža.

Kakor smo že poročali, je g. Ambrož zagrešil v zagrebških »Novostih« o rapalskih demonstracijah poročilo, ki je bilo vse prej nego objektivno. Vsled tega svojega poročila je bil poklican tudi od ljubljanskega velikega župana na odgovor in s tem smo dobili drugi del te afere. G. veliki župan je namreč opozoril g. Ambroža, da bo postopal proti vsakemu novinarju, ki bi namenoma netočno poročal, strogo po zakonih.

To pa je uporabil tisk KDK za velikanško atako proti vladi, klerikalcem, velikemu županu, češ, da bočejo vsi ti tisk udušiti. Zopet enkrat je mislil tisk KDK, da se bo mogel predstavljati javnosti kot ubogo preganjano jagnje.

Ker vemo, da bodo gospodje od KDK še hoteli iz afere g. Ambroža kovati kapital, dasi menda napačno poročanje ne more postati argument, in ker nadalje vemo, da je tisk KDK varen slišati stvari, ki se niso dogodile, smo se obrnili tudi na g. velikega župana, ki nam je dal to izjavo:

»V svoji izjavi napram novinarju g. Ambrožu, ki je priznal, da je svoje deloma neresnično, deloma pretirano poročilo v zagrebške »Novosti« napisal po dobljenih instrukcijah, sem govoril res tudi o odgonu, vendar mi ni pri tem niti na misel prišlo — in to je menda samo po sebi umevno — da bi hotel ali nameraval odgon katerekoli osebe protiustavno ali protizakonito.

Ljubljana, dne 19. novembra 1928.

Dr. Vodopivec, vel. župan.

Stvar je torej bistveno drugačna, kakor pa jo slika tisk KDK.

Kakor vselej, tako se bo tudi sedaj špekulacija z nedolžnim in preganjanjem jagnjetom ponesrečila.

Dunajska vremenska napoved. Začasno oblačno vreme, morda z lahimi padavinami, potem pa zopet toplejše vreme.

Zunanje politična debata v Reichstagu.

Izjave nemškega zun. ministra

Berlin, 19. nov. (Tel. »Slov.«) Zunanji minister dr. Stresemann je danes v nemškem državnem zboru uvedel zunanjepolitično debato s svojo izjavo, v kateri je razpravljal o glavnih nemških zunanjepolitičnih problemih, to je o izpraznitvi zasedenega ozemlja, o razorožitvenem vprašanju in o rešitvi reparacijskega vprašanja. Dr. Stresemann je naglašal: Za nemški narod je pomenilo globoko razočaranje, da Nemčija s svojo zahtevo po izpraznitvi zasedenega ozemlja v Ženevi ni mogla prodrati. Nemčija pa bo brezpogojno vztrajala pri tem, da ima pravico do izpraznitve vsega zasedenega ozemlja in ta njena zahteva ni odvisna niti od rešitve drugih problemov, niti od nobenih drugih pogojev. Nemške pravice so kršene, dokler se ne izpolni ta nemška zahteva. Zato za Nemčijo tudi ne more priti v poštev, da bi morala za izpraznitev svojega ozemlja prevzeti kakršnokoli drugo politično obremenitev. Ravno tako ni dopustno, da bi Nemčija morala odkupiti izpraznitev s kakimi finančnimi protidajavami. Dr. Stresemann je z zadovoljenjem naglašal, da se je še pred par dnevi načelno izjavljalo z merodajne angleške strani, da sta izpraznitev in reparacijsko vprašanje dve popolnoma ločeni stvari. Označil je za potrebno, da mora navzlic neuspehu v Ženevi še dalje nastopati za konsekvenco nadaljevanje dosedanje nemške politike. Nemčija ne pozna trdnih obvez napram posameznim vladam, da bi se Nemčiji dala potrebna prostost gibanja za miren sporazum z drugimi državami. Nemčija je s svojo politiko stremela za poglavitvijo in otvoritvijo novih odnošajev z vsemi državami v prekomorskih krajih in k srednjim in malim državam. Dr. Stresemann je potem govoril o kritikah njegove zunanje politike in izjavil: Ne stojim samo na stališču, da je samo politika mirnega sporazuma tudi z našimi prejšnjimi nasprotniki absolutna potreba za Nemčijo, temveč sem prepričan, da bo vsak zunanji minister in vsaka vladna koalicija po sili realnega razmotrivanja prisiljena, zavzeti isto stališče, ako se ne bo pregrešiti nad obstojem države. V vprašanju razorožitve bo Nemčija vztrajala na stališču, ki ga je pojasnila v Ženevi.

Pred končnim sporazumom z Grčijo

Atene, 19. nov. (Tel. »Slov.«) V grškem odgovoru, katerega prinaša v Belgrad vračajoči se grški poslanik, so glasom poročila lista »Vima« natančno naštetih vsi oni predmeti, ki se smejo uvažati skozi jugoslovanski svobodni pas v Solunu.

Grško posojilo

Atene, 19. nov. (Tel. »Slov.«) Bančna skupina Hambros-Speyer je ponudila grški vladi posojilo 3 milijone funtov po 8 odstot. z emisijskim kurzom po 89. Državni dohodki, ki naj bi se zastavili za varnost posojila, bi ne bili podvrženi niti kontroli mednarodne finančne komisije niti finančni kontroli Društva narodov.

Atene, 19. nov. (Tel. »Slov.«) Venizelos je začel z angleško vlado pogajanja za podaljšanje pogodbe o mornariški misiji, ki poteče prihodnjega marca.

Pred „svobodnimi“ volitvami v Romuniji

Bukarešta, 19. nov. (Tel. »Slov.«) Jutri bo objavljen dekret o ukinitvi obsednega stanja in cenzure v Romuniji. Vlada je obenem pričela s pogajanjmi za volivne kompromise z Nemci, Madjari, Zidi in socialisti. Z vsemi so se pogajanja razbila. Samo socialisti so sprejeli ponudbo, da jim vlada zagotovi 7 mandatov.

Pred ostavko g. Burova?

Sofija, 19. nov. (Tel. »Slov.«) V političnih krogih se govori, da bo v kratkem odstopil zun. minister Burov. Kot vzrok se navajajo nasprotstva med njim in vojnim ministrom Vikovom.

Bolgarska reparacij ne more plačati

Sofija, 19. nov. (Tel. »Slov.«) V smislu sklepa ministrskega sveta je bolgarski komisariat za reparacije poslal medzvezniški komisiji v Parizu prošnjo, da se dovoli odgoditev plačila reparacijskega obroka, ki zapade 1. aprila 1929. Bolgarska utemeljuje to prošnjo s tem, da so nujno potrebna obnovitvena dela v krajih, ki jih je porušil potres, za kar bi se porabil reparacijski obrok. Računa se s tem, da bo prošnji ugodeno, ker se je finančni minister Molov o tem že pogajal v času svojega bivanja v Parizu in dobil tozadevna pritrdila.

Francija za misijone

Pariz, 19. nov. (Tel. »Slov.«) »Journal« poroča, da se bodo vršila v Angori turško-francoska pogajanja o še spornih turško-sirskih obmejnih vprašanjih in o francoskem duhovniškem šolskem vprašanju v Turčiji. Turška vlada ovira delovanje francoskih šol pod pretezo ločitve Cerkve od države.

Po tem objasnili nemškega stališča je govoril dr. Stresemann o angleško-francoskem mornariškem dogovoru in pri tem naglašal, da se morajo seveda vsi posamezni dogovori na tem polju podrediti celokupnemu cilju razorožitve. Če dve državi, katerima po sestavu locarnske pogodbe pripadajo bistveno različne vloge, skleneta na vojaškem polju dalekosežne dogovore, bi se s tem kršila podlaga locarnske pogodbe.

Glede ustanovitve odbora strokovnjakov za rešitev reparacijskega problema je izjavil dr. Stresemann, da mora ta rešitev temeljiti na podlagi, ki bi bila prosta vseh političnih vidikov in ki bi temeljila na gospodarskih zvezah. Zato mora tudi gremij strokovnjakov voditi splošen interes obnove svetovnega gospodarstva. Vladam mora biti zagotovljena svoboda pri odločanju o predlogih strokovnjakov. Zaenkrat se mora državna vlada omejiti na splošno načelo, da se o resnični rešitvi reparacijskega vprašanja more govoriti samo tedaj, če ne bo prekoračila gospodarsko delazmožnost Nemčije. Na koncu je dr. Stresemann slavil Kellogovo pogodbo, ki je bila podpisana 27. avgusta v Parizu. Vladne stranke so govor dr. Stresemanna ponovno glasno odobravale.

Kritika grofa Westarpa.

Za dr. Stresemannom je kot prvi govornik v debati dobil besedo govornik nemške nacionalne opozicije grof Westarp. Dasi so bila njegova izjavanja o kritiki nemške zunanje politike tu in tam precej ostra, je bilo le videti, da se govornik zatajuje, ker očitno tudi nemški nacionalci niso hoteli oteževati brez potrebe stališča nemške vlade pri bodočih zunanjepolitičnih pogajanjih o reparacijskem vprašanju in o izpraznitvi Porenja. Grof Westarp je deloma odobraval stališče, ki ga je zavzel državni kanceler Müller pri pogajanjih v Ženevi, obžaloval pa je, da se sklenila pogodba od 16. septembra o nadaljnjem postopanju v reparacijskem vprašanju in o izpraznitvi Porenja, ker ta pogodba samo omogoča, da se še dalje vodi politika negotovih kompromisov.

Avstrijski dolgovi

Dunaj, 19. nov. (Tel. »Slov.«) Na današnji proračunski razpravi se je poročalo, da znaša celokupno stanje avstrijskih dolgov dve milijardi 363 milj. 600 tisoč šilingov po stanju s koncem decembra 1928 (za 178.1 milj. manj kakor lansko leto). Skupna potreba za obrestovanje in amortizacijo znaša 177.5 milj. (za 25.7 milj. več kakor lansko leto).

Atentat na jezuita

Pariz, 19. nov. (Tel. »Slov.«) V Metzju je neznan storilec z revolverjem ustrelil italijanskega jezuitskega patra Pacavadossija. Ker je umorjeni večkrat nastopal proti italijanskim fašistom, ki bivajo tam, se smatra, da je dejanje izvršil kak njihov pristaš.

PARLAMENT PROTI VLADI

London, 19. nov. (Tel. »Slov.«) Po poročilih iz Kaira se je egiptovski parlament v soboto sestal k tajni seji, na kateri je soglasno sprejel nezaupnico proti sedajni vladi.

Nadaljevanje razprave o francosko-jugoslovanskem konfliktu glede plačila predvojnih srbskih posojil v zlatu je svetovno razsodišče v Haagu določilo na soboto dne 19. nov. popoldne. Ker pa razsodnik Vigulescu še ni ozdravel, je bila razprava preložena.

Proslava Schubertove stletnice, ki se je začela v soboto in bo trajala do 25. novembra, je dosegla včeraj svoj višek na slovesnosti, na kateri sta govorila predsednik republike Hainisch in zvezni kanceler dr. Seipel, ki je označil Schubertove melodije kot glas z drugega sveta. Danes je bila velika spominska slavnost na Schubertovem grobu in v njegovi smrti sobi.

Simfonični koncert Dravske div. oblasti

Snoči 19. t. m. je bil v »Unionu« koncert imenovane muzike pod vodstvom g. višjega kapelnika dr. J. Cerina. Sodelovala je pri Franku na klavirju gđ. Jevdiga Poženelova orkester Dravske div. oblasti je bil pomnožen k godbeniki mariborske vojne muzike.

Program je imel na čelu koncerta v proslavo ujedinenja državne himne, dalje dva Bachova korala v priredbi skladatelja Guija, M. Pannovičev Jugoslovanski simfonij in C. Franckove Simfonične variacije za klavir in orkester.

Frankove variacije je predaval mlada umetnica J. Poženelova s finim umevanjem in zornostjo čisto interpretacijo — gospodična je moderen talent finega okusa.

Obžalovati je to, da je bil koncert slabo obiskan. Neke določene gospode nismo videli na njem; polkazalo je s tem, da so ji strasti več kot kultura. To bo treba uvaževati. Hvala pa dr. Cerinu za požrtvovalno delo. Letos praznuje že osmo leto pozitivnega dela na polju simfonične koncertne glasbe — brez farzi s tem delom se res teater vodilne struje ne more miriti. Čast delu! Prosim dr. Cerina, naj ne obupa, nego dela dalje. Beležila bo zgodovina, in ta samo pozitivno delo, ne teater. S. V.

Slovenia in Iberska Amerika

Izseljeniško vprašanje je prevažno za naša saj je en milijon naših državljanov v izseljeništvu. Zato je potreba, da se vsi zavzamemo za izseljenstvo. Naši izseljenci v Buenos Airesu so letos na sestanku društva »Slavija« razmotrivali važnost in potrebo, da se vsi zanimamo za izseljeniško vprašanje in da po možnosti vsi sodelujemo. Povdarjalo se je, da je izseljeniško vprašanje veda in da je zato treba to vprašanje bolj znanstveno proučavati. Po daljšem razmotrivanju se je sklenilo sporočiti slovenski javnosti sledeče:

»Ker je radi raznih znanih okoliščin postala Iberska Amerika, posebno Argentina najvažnejša zemlja za vseljevanje naših ljudi, nastaja Sloveniji dolžnost, da spozna novo torišče, kjer bo živel, vspeval ali propadal oziroma živil znoter znanega sorodnjaka. Le temeljito spoznanje bo omogočilo čim bolj obvladati novo torišče, da ne ostanemo Slovenci v njem samo »materis prima«, temveč činitelj, ki bo obvladal razmerja z zavestno voljo na podlagi dobrega poznavanja z jasnim pojmom o danih težavah in možnostih.

Zaradi tega je potrebno, da se pred vsem v Ljubljani kot središču vsotvarijo organi, ki bodo nosilci tega temeljnega znanstvenega delovanja.

1. Prva vez s tujino je točno znanje jezika. Središče širjenja znanja kasteljanskega jezika more biti »Kasteljanski seminar« ali »Ibero-amerikanski seminar« na našem vseučilišču. Njegova naloga mora biti: predavanje kasteljanske slovnice in širjenje jezikovnega znanja med tisti mi, ki se izselijo v Ibero-amerikanske dežele. Na dalje poznavanje književnosti mladih ibero-amerikanskih narodov ter znanstvenega dela sploh, s primernim objavljanim, da ne ostane vse omejeno na štiri stene predavalnice, temveč, da se popularizira.

Iz tega seminarja se naj razvije kulturna izmenjava med Slovenijo in Ibersko Ameriko: naši naj pridejo semkaj (namreč v Ameriko) na znanstvena proučavanja in pozivljajo tukajšnje znanstvenike in publiciste itd., da na svojih mnogobrojnih znanstvenih potovanjih po Evropi začno prihajati tudi med nas Slovence.

2. Treba je ustanoviti Izseljeniški muzej, kjer se bo zbiral ves material o izseljeništvu, da bo na razpolago tistim, ki se bodo bavili teoretično ali praktično s tem vprašanjem.

3. Slovensko-argentinski klub naj bi se ustanovil v Ljubljani. Ta naj vzame v roke praktično stran dela. Ko je n. pr. g. generalni konzul Argentine Cels v letu 1926 bival doma na počitnicah, je objavil v največjem B.-ajreškem dnevniku celo stran slik o Sloveniji, a ko je odpotoval, zopet v drugem obširen članek s slikami o Bledu.

Slovenija pa tega našega velikega prijatelja sploh ne pozna. Takim pomanjkljivostim naj bi odpomogel klub. Klub bi mogel poskrbeti, da bi naši mlajši časniki, politiki, trgovci, industrijanci itd. prišli v Ameriko pogledat, ker se vsak, ki pride le enkrat vsaj sem pogledat, vrne nazaj v Evropo z velikim novim znanjem in poznavanjem.

Slovenski javnosti s tem javljam sklep naše mlade argentinske kolonije s pozivom na vse mero čine činitelje, da ga skušajo uresničiti.

Belgrajske vesti

Belgrad, 19. novembra.

Nj. V. kralj je danes sprejel ministrskega predsednika g. dr. Korošca v avdienco, ki je trajala od tri četrti na 6 do pol 8.

Belgrajski listi poročajo še nepotrjene vest, da je bil na progi Štip—Kofane položen peklenjski stroj, ki pa ni eksplodiral.

Radičevci za komisariate

Brod na Savi, 19. nov. (Tel. »Slov.«) Danes se je vršila seja občinskega odbora. Obravnavali so o napovedanem komisariatu. Kakor se je zvedelo, so radičevci zahtevali, da se uvede komisariat. Popović (DS) je izjavil, da je zvedel iz zanesljivega vira, da je dr. Franjo Markotič, poslanec HSS, osebo od g. dr. Korošca zahteval komisariat. Ta izjava meče ostro luč na radičevce, ki v zagrebškem časopisu vpijejo proti komisariatu, v resnici so ga pa sami zahtevali.

Splitške volitve dokaz nesloge v KDK

Split, 19. nov. (Tel. »Slov.«) Občinske volitve so pokazale, da so stranke ohranile svoje postojanke. Tudi prejšnji župan Tartaglia je s svojo neodvisno listo ohranil svoj položaj. Zanimivo je, da je SDS nazadovala za kakih sto glasov. HFSS je izgubila nekaj vasi. Volitve so se izvršile v redu. Samo ponekod (Slašina, Zrnovnica) so pristaši KDK napravili nekaj malega nereda. Kljub močnemu pritisku je HPS obdržala svoje postojanke. Vprašanje splitskega župana še ni urejeno. Zdi se, da bo prišlo do sodelovanja med strankami KDK. V tem slučaju bi šel Tartaglia v opozicijo, kar bi bilo v škodo Splitu in njegovemu razvoju.

Zagreb, 19. nov. (Tel. »Slov.«) Značilna je bila zagrebških listov o splitskih volitvah. »Riječ« napada HSS in HFSS, ker nista šli skupno s SDS. »Hrvat« razmišlja o izidu volitev in pravi, da so te volitve pokazale, da je Split hrvatski. Kot hrvatske naštevata HFSS, HSS, neodvisne delavce, HPS, s čemer hoče reči, da SDS ni hrvatska. To kaže, kakšni so odnošaji med strankami KDK.